

Список використаних джерел

1. Ковальчук В. Н. Забезпечення інформаційної безпеки старшокласників у комп'ютерно-орієнтованому навчальному середовищі: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.10 / Ковальчук Вікторія Наумівна. – Житомир, 2011. – 291 с.
2. Мойко О. С. Особливості формування професійної компетентності майбутніх учителів інформатики засобами інформаційно-комунікаційних технологій. Молодь і ринок. Дрогобич, 2018. No 5 (160). С. 139–144.
3. Варивода К. С. Інформаційна безпека підлітків в інтернет мережі. Молодий вчений. 2016. No 3 (30) С. 365–368.
4. Oleksiuk V., Oleksiuk O. The practice of developing the academic cloud using the ProxmoX VE platform. Educational Technology Quarterly. 2022. URL: <https://doi.org/10.55056/etq.36> (date of access: 04.02.2024).

Пінчук О.П., Кохан О.В., Полященко І.М.
Інститут цифровізації освіти НАПН України

СУЧАСНЕ ЕЛЕКТРОННЕ ЕНЦИКЛОПЕДИЧНЕ ВИДАННЯ: ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ПРОТИ ТРАДИЦІЙ НАЦІОНАЛЬНИХ ОСВІТНІХ СИСТЕМ

За даними компанії Kerios, що спеціалізується на аналізі трендів у цифровому просторі, понад 66% усіх людей на Землі зараз є користувачами Інтернету, що становить 5,35 мільярда (рис. 1). За останній рік кількість користувачів Інтернету зросла на 1,8 відсотка завдяки 97 мільйонам нових користувачів з початку 2023 року. Водночас, згідно з даними Організації Об'єднаних Націй, з минулого року чисельність населення світу зросла на 0,9% (вдвічі менше). [1].

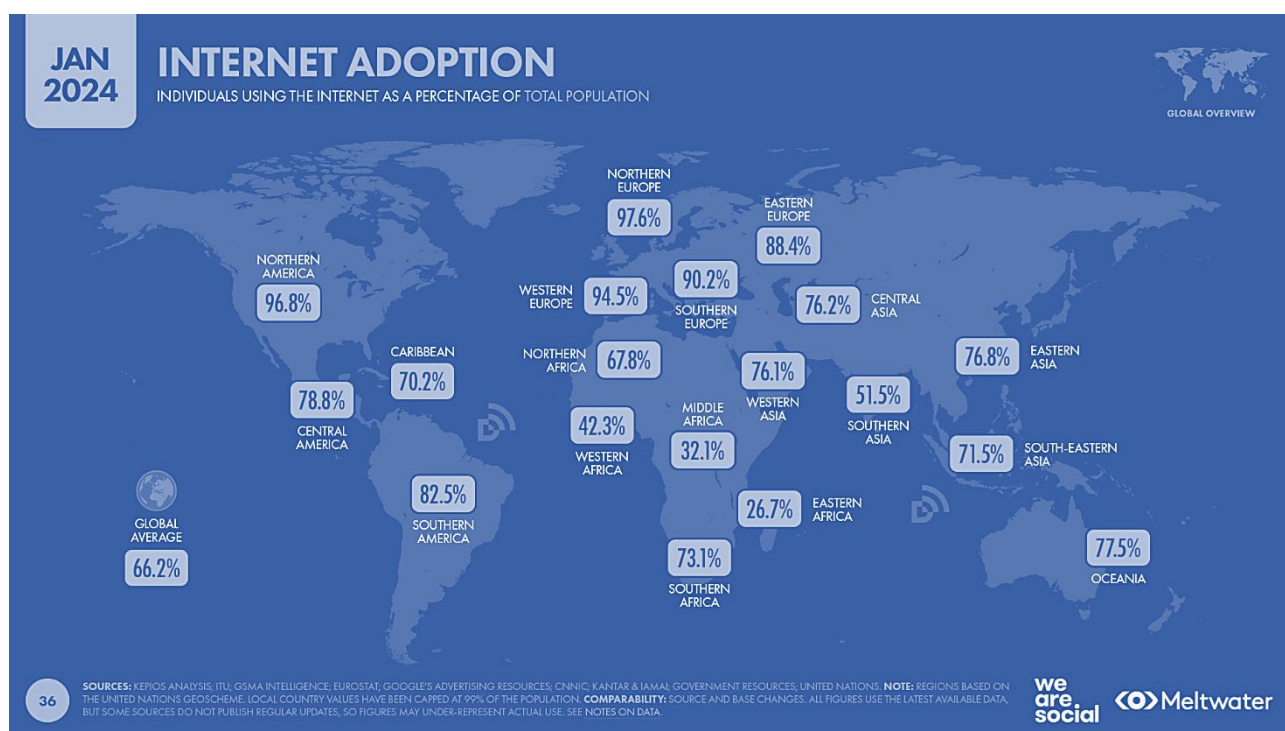

Рис. 1. Відносна кількість користувачів Інтернету у відсотках до загального населення (Digital 2024 Global Overview Report)

Цікаво, що протягом останніх двох років час за добу на використання Інтернету користувачами суттєво не змінюється, за деякими регіонами навіть зменшується. У середньому – 6,5 годин.

Намагаючись зрозуміти зменшення часу, проведеного онлайн, яке спостерігалось наприкінці минулого року, дослідники команди GWI Trends разом з Kerios висунули гіпотезу, що люди могли стати більш «цілеспрямованими» та «розважливішими» у своїй діяльності в Інтернеті. Так з'ясувалося, що населення витрачає менше часу на перегляд телевізора та онлайн-ігри.

Майже 61% респондентів працездатного віку опитування GlobalWebIndex (GWI, <https://www.gwi.com/connecting-the-dots>) стверджують, що пошук інформації є однією з головних причин, чому вони використовують Інтернет, що робить це найпоширенішою мотивацією на світовому рівні (рис.2).

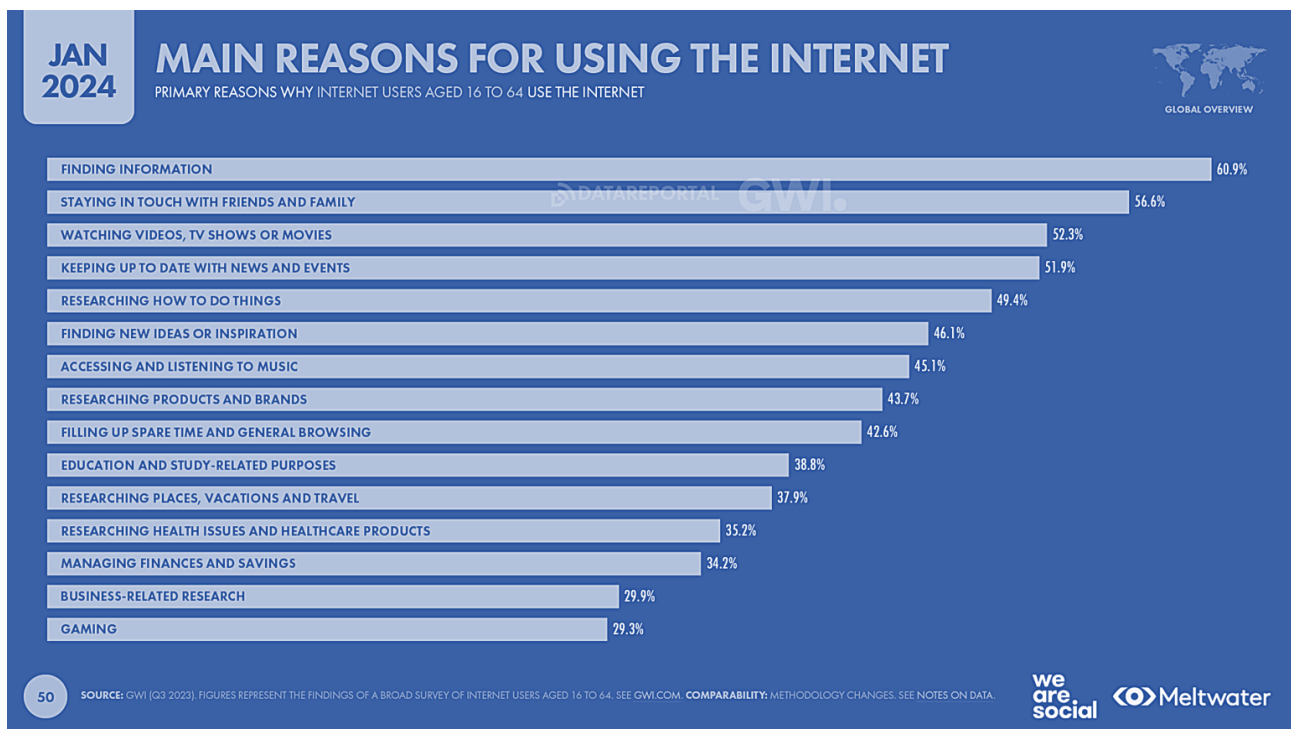

Рис.2. Основні причини використання Інтернету у віковій категорії від 16 до 64 років (Digital 2024 Global Overview Report)

На нашу думку, зростання в суспільстві інтересу до широкого використання Інтернет з метою отримання інформації є тенденцією глобальною. З урахуванням великого попиту на інформацію, такі інтернет-ресурси, як онлайн-енциклопедії, можуть стати ключовим інструментом для задоволення цієї потреби. Автори енциклопедії можуть вигідно використовувати це зростання попиту, надаючи читачам актуальну та доступну інформацію про нові досягнення та розробки, зокрема в галузі освіти. Отже, такі ресурси можуть сприяти самовдосконаленню і розвитку особистості, розширюючи знання читачів та надаючи їм можливість бути в курсі останніх тенденцій.

Зазначимо також імпорнтантність постійного оновлення інформації на цифрових платформах енциклопедичних ресурсів, завдячуючи чому вони залишаються актуальними та відповідають потребам широкого кола читачів.

У [2] ми модульно, укрупненими одиницями, порівняли предметні класифікації видань: «International Encyclopedia of Education» (третє видання, 2010, <http://surl.li/dbdgo>) та «Української електронної енциклопедії освіти» [3].

Третє видання Міжнародної енциклопедії освіти [4] розроблялося протягом п'яти років, охопило понад 1000 статей у 24 окремих областях, що презентували портрет цієї галузі на початку ХХІ століття, її бачення авторами з понад 100 країн.

Четверте видання Міжнародної енциклопедії освіти [5], інформує читачів про нові інтереси та розробки в цій галузі станом на 2023 рік. У книзі подано вичерпні огляди досліджень у різних сферах, а також ілюстрації, ситуаційні приклади регіонів, націй, місцевостей. Розділи містять вичерпні огляди та стан досліджень, теорії та практики, певні тренди, як з боку історії, так і в розвиток. Статті видання – це не тільки критичні звіти/огляди досягнень вчених у галузі освіти, а й обговорення поточних проблем. Ця енциклопедія містить понад 850 статей, структурованих навколо 14 томів.

Традиційно, організація змісту енциклопедії визначається як компіляція наукових робіт, яка або містить інформацію про певну галузь знань у формі коротких записів, або включає більш довгі статті, упорядковані за предметами чи темами. Змістово – це сукупність знань, корисних для як для студентів, так і науковців, які зацікавлені в огляді ключових концепцій і теорій, а також введення в науковий дискурс нових знань, уявлень, дослідницьких результатів.

Ми поділяємо думку, що укладачі енциклопедій часто прагнуть створити бути вичерпне й об'єктивне видання, але зрідка досягають цієї мети.

1. Знання впорядковуються, класифікуються, групуються виходячи з певної точки зору, на тлі розуміння контексту, в якому вони виробляються.

2. Редакторські групи мають схильність до різних епістемологічних традицій [6], наукових шкіл.

3. Всі сфери життєдіяльності людини неперервно розвиваються і деякі галузі – стрімко, а книжкове видання, навіть електронне, потребує часу на проходження всіх видавничих етапів.

У своєму виступі розкриємо першу позицію, порівнюючи спроектований ресурс «Українська електронна енциклопедія освіти» та Міжнародну *енциклопедію освіти*, опубліковану Elsevier у 2023 році.

Вихідним є положення про те, що статті, які містяться в будь-якій енциклопедії, представляють вибіркоче зображення галузі знань – розрізненої, диференційованої, упорядкованої на частини (сегменти, параграфи, розділи), причому деякі теми, які одними дослідниками вважаються основними, іншими можуть бути знехтуваними.

Між третім і четвертим виданнями Міжнародної *енциклопедії освіти* «відстань» у 13 років. Розділи та теми, включені до цих видань, відображають розуміння сфери освіти, яке є панівним в певний час. Ідея формування контенту 2010 можна сформулювати так: найцінніші знання повинні бути або універсальними, або розглядатися у різних національних контекстах. Водночас, перевага віддавалася англо-американським традиціям, що не можуть однаково застосовуватися до всіх систем освіти в усьому світі.

У четвертому виданні [5] редактори змінили підхід, поклавши в основу ідею про формування політики і практики освітніх досліджень не тільки історичними та національними традиціями, а й глобальними умовами, що виникають, і впроваджуються в місцевому контексті у різноманітність різних способів. А отже «міжнародна точка зору» редакторського колективу призвела до іншої внутрішньої організації видання енциклопедії. Вміст, включений у це видання, відображає освітні знання, вироблені в усіх регіонах світу. Експертиза здійснювалася вченими-педагогами з усіх континентів світу, які знають різноманітні культурні та епістемічні традиції.

Світ освіти змінився за останні два десятиліття завдяки новим розробкам технологій, зокрема цифрових, що призвело до нових способів спілкування, глобалізації економіки, політики та культури, визнання повсюдного поширення культурного розмаїття та обміну. Відзначаємо зростаючий рівень недовіри до традиційних цінностей та інститутів, зростання популістської політики, зростання обсягів даних, зібраних з усіх аспектів життя за допомогою алгоритмів штучного інтелекту. Звісно, ці події змінили й освітній простір, що призвело до необхідності переосмислення цілей освіти та управління нею. Тому у видання 2023 включені статті, щодо дискусійних питань, які є глобальними за своїм охопленням з одного боку, а з

іншого - їх значення інклюзивне, бо інтерпретовано авторами з усього світу, вказує на потребу врахування різноманітності в суспільстві й в світі. Хочемо тут відмітити появу у четвертому виданні тому «Глобалізація та змінна геополітика освіти», що привертає увагу дослідників до геополітичних змін, які незмінно впливають на концептуалізацію цілей освіти та управління нею.

Міжнародна енциклопедія освіти (2023) – це компіляція розділів, написаних редакторами розділів, які, у свою чергу, визначили підрозділи, теми та авторів для обговорення ключових і своєчасних питань, що розглядаються в їхніх сферах знань.

«Українська електронна енциклопедія освіти» (УЕЕО) задумана авторським колективом, як і згадані вище видання, рецензованим науковим виданням з відповідальними науковими редакторами окремих розділів та запрошеними авторами. Проте є суттєва відмінність: «хребет» УЕЕО складає поняттєво термінологічний апарат, закладений ученими спільноти Національної академії наук України, що частково відображений у [7] і містить біля 1500 статей різного типу. Кожен із розділів має на меті надати максимально вичерпну довідкову інформацію привертаючи увагу до історії та сучасного стану проблем, нових викликів і можливостей в освіті з позицій українських вчених, які враховують процеси інтернаціоналізації науки і освіти.

Ще одна суттєва відмінність УЕЕО в її веборієнтованості, реалізації засобами Wiki, що надає можливостей авторам і редакторам у постійному оновленні інформації, розширенні відомостей, у використанні мультимедійного контенту та активних посилань на інші джерела, завдячуючи чому енциклопедичні ресурси залишатимуться актуальними для широкого кола читачів.

Таблиця 1.

Предметна класифікація. Порівняння з деталізацією окремих розділів

International Encyclopedia of Education (2023)	Українська електронна енциклопедія освіти (експериментальний зразок)
	Освіта – Дошкільна освіта
Політика, управління та практика вищої освіти Розвиток вищої освіти Політика, управління та лідерство Інтернаціоналізація Навчальний план, викладання та навчання Різноманітність, інтеграція та справедливість Ринки праці та професійна освіта та навчання	Освіта – Вища освіта Освіта – Професійна освіта
Різноманітність, демократія та соціальна справедливість в освіті Ключові поняття Тотожність і відмінність Початкова та середня освіта Освіта для дорослих та вища Неформальна освіта Активізм і громадські рухи	Освіта – Початкова освіта Освіта – Середня освіта Освіта – Освіта впродовж життя
Життя, праця та професійна освіта вчителів Політичний контекст роботи вчителів та професійної освіти Дослідження вчителів, їхнього життя та навчання Політичний контекст роботи вчителів та професійної освіти Життя і праця вчителів	Освіта – Післядипломна освіта

Знання для навчання Початкова педагогічна освіта Ті, хто навчає вчителів: викладачі вчителів Постійне професійне навчання вчителів Майбутні та нові проблеми: дослідження, політика та практика	
Адміністрування, управління та лідерство	Освіта – Управління освітою
	Освіта – Суб’єкти освітньої діяльності
Інклюзивна освіта та дослідження інвалідності в освіті	
Глобалізація та змінна геополітика освіти Теоретичні підходи; Глобальні норми та виклики в освіті; Реакція політики на мінливий ландшафт освіти; Політика мобільності та глобальна політика в освіті; Глобальні імперативи та регіональні конфігурації; Міжнародні організації; Нові виклики в освіті	
Підходи до навчального плану та його політики Навчання, пізнання та розвиток людини Оцінка, оцінювання та звітність Кількісні дослідження та освітні вимірювання	Освіта – Загальні поняття, процеси, явища освіти
	Психологія – Загальні поняття, процеси, явища психології» Психологія – Загальна психологія Психологія – Психологія розвитку Психологія – Педагогічна психологія Психологія – Спеціальна психологія Психологія – Історична психологія Психологія – Соціальна психологія Психологія – Політична психологія Психологія – Гендерна психологія Психологія – Гуманістична психологія Психологія – Психологія праці Психологія – Суб’єктів психологічної діяльності
Письменності та мови Вивчення мов/Мова та грамотність Культурна, критична та громадська грамотність Розвиток грамотності та педагогіка з дітьми, молоддю та дорослими Цифрова та мультимодальна грамотність Дитяча література: міжнародний погляд Письменність на глобальній Півночі та Півдні Сучасні та нові теоретичні та методологічні проблеми	
Розвиток освіти STEM	
	Цифровізація
Якісні, мультиметодичні та змішані методи дослідження Філософські та теоретичні основи якісних досліджень; Якісні дослідницькі підходи та	Наука – Часткові проблеми науково-дослідної діяльності в галузі освіти Наука (загальні поняття, процеси, явища та часткові проблеми науково-

проекти; Якісні методи дослідження; Змішані методи та мультиметодичні підходи до дослідження; Проектування інтегративних змішаних методів дослідження; Перетин змішаних методів дослідження з іншими підходами; Застосування змішаних методів дослідження в освіті; Перетин змішаних методів дослідження з іншими підходами; Застосування змішаних методів дослідження в освіті; Візуалізація та запис якісних, мультиметодичних та змішаних методів дослідження	дослідної діяльності в галузі освіти і психології, суб'єкти наукової діяльності, наукові школи, види наукових праць)
	Організації
	Персоналії
	Документи
	Видання
	Події
Шляхи пізнання та місцева освіта (питання трансформація освіти корінного населення)	

Теми, розглянуті в томах [5], представляють, як ми вже зазначали, особливий погляд на існуючий на даний момент обсяг знань в освіті авторів видання. Неминуче деякі основні теми не включені, а інші розглядаються лише побічно. Тим не менш, критичне осмислення освіти з міжнародної точки зору спонукає нас до розгляду питання щодо додавання окремих розділів, а відповідно і статей до УЕЕО.

Ми сподіваємося, що робота в проекті УЕЕО буде вагомим поштовхом до створення матеріалу, цінного як для науковців у сфері освіти, так і для студентів, а також тим, хто займається міждисциплінарними дослідженнями.

Список використаних джерел

1. Simon Kemp, Digital 2024 Global Overview Report, 31 January 2024, <https://datareportal.com/reports/digital-2024-global-overview-report>
2. Пінчук О. П., Кохан О. В., Полященко І. М. Відмінності предметної класифікації «Української електронної енциклопедії освіти» та «International Encyclopedia of Education», *IV Всеукраїнська науково-практична конференція «Сучасні інформаційні технології в освіті і науці»*, м. Умань, 17-18 листоп. 2022 р., Умань: Візаві, 2022. С. 79-82. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/732826>
3. Биков В. Ю., Буров О. Ю., Лупаренко Л. А, Пінчук О. П, Яцишин А. В. Концептуальні засади створення «Української електронної енциклопедії освіти». *Фізико-математична освіта*. 2022. 36(4). С. 7-15. URL: <https://cutt.ly/nN6Mb8f>
4. Peterson, P., Baker, E., & McGaw, B. (Eds.). *International Encyclopedia of Education (Third Edition)*. Elsevier Science, 2010. 8400 p. URL: <https://www.sciencedirect.com/referencework/9780080448947/international-encyclopedia-of-education#book-description>
5. Tierney, R. J., Rizvi, F., Ercikan, K. Preface. *International Encyclopedia of Education (Fourth Edition)*, R. J. Tierney, F. Rizvi, and K. Ercikan, Eds. Oxford: Elsevier, 2023, pp. xix-xxii. [Online]. Available: <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-818630-5.14105-3>. <https://www.sciencedirect.com/referencework/9780128186299/international-encyclopedia-of-education>
6. Пінчук О. П. Середовище Wiki у дидактичному та епістемологічному вимірах. *Зб. матер. наук.-пр. конф. з міжнар. уч. «Відкрита наука в умовах інтеграції освіти України до*

європейського дослідницького простору», OS-UA-ERA-2023, (27 квіт. 2023 р.), С. 61-64
<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736238>

7. Енциклопедія освіти / Національна академія педагогічних наук України; [гол. ред. В.Г. Кремень; заст. гол. ред. В. І. Луговий, О. М. Топузов; відп. наук. секр. С. О. Сисоєва]: 2-ге вид., допов. та перероб. Київ: Юрінком Інтер, 2021. 1144 с.

УДК 37.018 (477) (004.9)

Прокопенко А. А.,
Національний університет оборони України,
Інститут цифровізації освіти НАПН України

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНО ОРІЄНТОВАНОЇ МЕТОДИЧНОЇ СИСТЕМИ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОФІЦЕРІВ ВІЙСЬКОВОГО УПРАВЛІННЯ

В умовах воєнного стану вітчизняна освіта, зокрема військова, потребує переосмислення й інтенсивного пошуку прогресивних підходів до навчання, впровадження інноваційних педагогічних технологій, доцільного застосування цифрових технологій.

Головним завданням держави є створення у закладах вищої військової освіти сприятливих умов для здійснення навчального процесу в різних формах: очна, дистанційна, змішана. До таких умов можна віднести: використання різноманітних цифрових ресурсів та інструментів, впровадження новітніх методик та підходів до навчання, використання віртуальних тренажерів (VR), створення дослідницьких STEM лабораторій, застосування штучного інтелекту, розвитку онлайн-курсів та інших інноваційних технологій, завдяки яким навчальний процес стане більш ефективним та практико орієнтованим, що є дуже важливим аспектом сьогодення в умовах воєнного стану. А отже необхідно передбачати наявність комп'ютерів, інтерактивних панелей, симуляторів, відео-лабораторій, VR та іншого обладнання й відповідного програмного забезпечення для навчання військових.

Реалізація новітніх напрямів розвитку вищої військової освіти передбачає застосування передових інноваційних технологій, креативного пошуку нових або вдосконалення існуючих концепцій, стратегій, принципів і підходів до розвитку системи освіти в цілому.

Проблему виокремлення педагогічних умов, що стосуються різних аспектів підготовки військових фахівців до професійної діяльності досліджували К. Тушко [1], В. Георгієв [2], Ю. Лісніченко [3], О. Торічний [4], А. Шевченко [5], В. Крикун [6], Л. Заїка [7], В. Кива [8].

Під педагогічними умовами використання комп'ютерно орієнтованої методичної системи розуміємо різні форми, методи організації освітнього процесу, добір засобів створення ситуацій та ін., застосування яких спрямовано на досягнення конкретних педагогічних цілей. Вони повинні мати системний характер, чітко визначену структуру і забезпечувати зв'язки між всіма елементами, враховуючи особливості професійної підготовки військових фахівців та їх готовність до професійної діяльності.

Застосування методичної системи розвитку компетентностей вимагає створення специфічних педагогічних умов для її успішної реалізації. Ключові аспекти цього підходу включають цільове спрямування, що передбачає якісно визначені цілі і завдання для розвитку конкретних компетентностей тих хто навчається, а також певну адаптацію й варіативність, що враховує індивідуальні особливості особистості та потреби цільової аудиторії. Методична підтримка спрямована на забезпечення викладачів необхідними матеріалами для впровадження системи розвитку компетентностей, а систематичне оцінювання дозволяє визначати прогрес у навчанні та корегувати навчальний процес. Інтерактивна взаємодія в цьому контексті створює умови для активного обміну досвідом та колективного розвитку компетентностей, утворюючи комплексну систему, що сприяє ефективній інтеграції методичної системи в освітній процес.